

VI. FEJEZET

KISTERMELŐI SZABÁLYOK

Amennyiben az őstermelő végső fogyasztónak – magyarul magánszemélynek – és vendéglátó létesítménynek értékesíti élelmiszernek minősülő termelt vagy feldolgozott termékét, akkor ezt csak kistermelőként teheti. Ha ezeket a termékeket nem fogyasztónak, hanem felvásárlónak értékesíti, akkor az őstermelőnek nem kötelező a kistermelői regisztráció.

Akkor sem kötelező, ha az őstermelői értékesítés tárgya nem élelmiszer, hanem például a kiegészítő tevékenységek közé tartozó falusi és agroturizmus (falusi vendégasztal nélkül), kézművesipari tevékenység, fűrészáru-feldolgozás, takarmány-előállítás, dohányfeldolgozás, bioüzemanyag-előállítás a mező-, erdőgazdasági tevékenység során keletkezett melléktermékek, növényi és állati eredetű hulladék hasznosítása, nem élelmiszercélú feldolgozása, valamint az ezekből a termékekből keletkezett termékek közvetlen termelői értékesítése, továbbá mező- és erdőgazdasági szolgáltatás.

Ugyanakkor a kistermelőnek nem kell feltétlenül őstermelőnek lennie – hiszen mezőgazdasági tevékenység végezhető egyéni vállalkozásban is, és akár magánszemélyként is.

A kistermelőkre vonatkozó hatályos jogszabály a 60/2023. (XI. 15.) AM rendelet a kis mennyiségű, helyi és marginális élelmiszer-előállítás és -értékesítés higiéniai feltételeiről – a továbbiakban: Rendelet –, amely 2023. november 23-tól hatályos és alkalmazandó. Az ezt megelőző időszakra a kistermelői élelmiszer-termelés, -előállítás és -értékesítés feltételeiről szóló 52/2010. (IV. 30.) FVM rendeletet kellett alkalmazni, de ezt a Rendelet hatályon kívül helyezte. Az alábbiakban ismertetjük a Rendelet főbb előírásait.

46. A kistermelő fogalma

A kistermelő a saját gazdaságában élelmiszer termelés, előállítás, értékesítése tevékenységet kis mennyiségben végző, FELIR azonosítóval rendelkező természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet. A kistermelő fogalmában eleve benne van a mennyiségi meghatározottság, az élelmiszer termelési, előállítási és értékesítési tevékenységét kis mennyiségben végezheti. Ezért *kistermelő*. A mennyiségeket az egyes termékek és tevékenységek vonatkozásában a Rendelet határozza meg. Ezen mennyiségi határokat túllépve is végezhető az élelmiszerrel kapcsolatos tevékenység, csak értelemszerűen már nem a kistermelői, hanem annál szigorúbb szabályrendszerben. A 2023. november hatályos szabályok szerint már jogi személy – gazdasági társaság – is lehet kistermelő, korábban ez nem volt lehetséges.

A kistermelői fogalom alá tartozik az őstermelő is, tehát ha *élelmiszer termelés, előállítás értékesítése* tevékenységet is végez, azt az őstermelő is csak kistermelőként, a Rendeletben írt feltételekkel teheti.

Az élelmiszer vonatkozásában a Rendelet a kistermelői élelmiszer fogalmát használja amely a Rendelet 3. számú Mellékletben felsorolt alaptermékeket és előállított élelmiszereket, valamint a halat jelenti. (lásd a következő pontot).

47. Kistermelőként végezhető tevékenységek

A Rendelet 3. számú melléklete tartalmazza a kistermelői élelmiszereket és a megengedett a mennyiségeket az alaptermékek és alaptermékből előállított élelmiszerek vonatkozásában. Ez alapján kategorizálhatók a kistermelői tevékenységek, és az egyes kategóriákhoz nem csak eltérő mennyiségek, de eltérő szabályok is kapcsolódnak. A kistermelő által értékesített termékek összesített mennyisége nem haladhatja meg az itt megadott mennyiségeket.

3. melléklet a 60/2023. (XI. 15.) AM rendelethez**Kis mennyiség meghatározása alaptermékek
és alaptermékből előállított élelmiszerek vonatkozásában**

	A	B	C	D	E
		I. kategória		II. kategória	
1.	Alaptermék vagy élelmiszer és a hozzá kapcsolódó tevékenység megnevezése	Adott naptári héten előállítható maximális mennyiség	Adott naptári évben előállítható maximális mennyiség*	Adott naptári héten előállítható maximális mennyiség	Adott naptári évben előállítható maximális mennyiség*
2.	Kifejlett vagy növendék sertés, juh, kecske, strucc vagy emu levágatása és húsának értékesítése	6 db	72 db	18 db	216 db
3.	50 kg alatti malac vagy 15 kg alatti bárány, gida levágatása és húsának értékesítése**	10 db	120 db	30 db	360 db
4.	Kifejlett vagy növendék szarvasmarha, bivaly, ló, szamár, öszvér levágatása és húsának értékesítése	2 db	24 db	6 db	72 db
5.	100 kg alatti borjú levágatása és húsának értékesítése**	2 db	24 db	6 db	72 db
6.	Baromfi levágása és húsának értékesítése a víziszárnyas és pulyka kivételével	200 db	–	600 db	–
7.	Víziszárnyas vagy pulyka levágása és húsának értékesítése	100 db	–	300 db	–
8.	Nyúlféle levágása és húsának értékesítése	50 db	–	150 db	–

	A	B	C	D	E
		I. kategória		II. kategória	
1.	Alaptermék vagy élelmiszer és a hozzá kapcsolódó tevékenység megnevezése	Adott naptári héten előállítható maximális mennyiség	Adott naptári évben előállítható maximális mennyiség*	Adott naptári héten előállítható maximális mennyiség	Adott naptári évben előállítható maximális mennyiség*
9.	Hústermék előállítása és értékesítése	70 kg	2.600 kg	210 kg	7.800 kg
10.	Tej vagy tejtermék értékesítése	napi 200 liter	–	napi 500 liter	–
11.	Méz és egyéb méhészeti termék értékesítése	–	Együttesen 5.000 kg	–	Együttesen 15.000 kg
12.	Tojás értékesítése	500 db	20.000 db	1500 db	60.000 db
13.	Hal értékesítése	–	6.000 kg	–	18.000 kg
14.	Növényi eredetű alaptermék (ideértve a feldolgozatlan terméket) értékesítése	–	20.000 kg	–	60.000 kg
15.	Savanyúság és egyéb fermentált növényi feldolgozott termék értékesítése	150 kg	5.200 kg	450 kg	15.600 kg
16.	Növényi eredetű, hőkezeléssel feldolgozott termék értékesítése	200 kg	5.200 kg	450 kg	15.600 kg
17.	Egyéb feldolgozott növényi eredetű termék értékesítése	50 kg	–	150 kg	–
18.	Házi készítésű száraztészta értékesítése	50 kg	–	150 kg	–
19.	Vadon termő betakarított, összegyűjtött termék értékesítése	50 kg	–	–	–

	A	B	C	D	E
		I. kategória		II. kategória	
1.	Alaptermék vagy élelmiszer és a hozzá kapcsolódó tevékenység megnevezése	Adott naptári héten előállítható maximális mennyiség	Adott naptári évben előállítható maximális mennyiség*	Adott naptári héten előállítható maximális mennyiség	Adott naptári évben előállítható maximális mennyiség*
20.	Termesztett gomba értékesítése	100 kg	–	300 kg	–
21.	A jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény 71. § b) pontja szerinti bérfőzött párlat értékesítése	–	2 hl tiszta szesznek megfelelő párlat	–	–
22.	Egyéb élelmiszer értékesítése	50 kg	–	150 kg	–

* Az adott termékre vagy alaptermékre vonatkozó heti maximális mennyiség betartásával.

** Élősúlyban.

47.1. I. kategóriás alaptermékértékesítés és élelmiszer előállítás

Ezen kistermelői kategóriában a kistermelő a Rendelet 3. mellékletében meghatározott, I. kategória szerinti kis mennyiségű, saját maga által

- aa) megtermelt alaptermék, illetve összegyűjtött vadon termő alaptermék értékesítését,
- ab) megtermelt alaptermékből, illetve összegyűjtött vadon termő alaptermékből, valamint az adott élelmiszer előállításához szükséges egyéb olyan vásárolt összetevőből, amelynek kistermelő általi megtermelése észszerűen nem elvárható, élelmiszer előállítását és értékesítését végezheti.

Ezen I-es kategóriás élelmiszer előállítás és értékesítés mennyiségei megegyeznek a korábbi szabályozás – az 52/2010. (IV. 30.) FVM rendelet – mennyiségeivel.

Az I-es kategória élelmiszer előállítás és értékesítés tevékenység bejelentési kötelezettség alá esik, azonban a Rendelet szerint a 2023. november 23-án már kistermelő jogállású személynek nem kell bejelentést tenni – ha a kistermelő a Rendelet 3. mellékletben meghatározott, I. kategória szerinti mennyiséget állít elő.

A 2023. november 23. napjáig nyilvántartásba vett kistermelő a korábbi rendelet rendelkezései szerint 2024. május 1. napjáig végezheti kistermelői tevékenységét (47.§/2/).

47.2. II. kategóriás alaptermékértékesítés és élelmiszer előállítás

Ezen kistermelői kategóriában a kistermelő Rendelet a 3. mellékletben meghatározott, II. kategória szerinti kis mennyiségben

- a) saját maga által megtermelt alaptermékéből vagy
- b) saját maga által megtermelt alaptermékéből és hazai előállítású, vásárolt alaptermékéből, valamint egyéb vásárolt összetevőből élelmiszer előállítását és értékesítését végezheti.

A II. kategóriában több mennyiség előállítására, értékesítésére van lehetőség, ellenben a rendelet ehhez többletkövetelményeket is előír. A II. kategóriás mennyiségek előállításához, értékesítéséhez a kistermelőnek vagy a kistermelésben közreműködő személynek a 34/2018. (XII. 3.) AM rendeletben a legalább a mikrovállalkozás méretű élelmiszer-vállalkozásra az adott tevékenységhez előírt minimális élelmiszeripari szakképesítéssel, szakirányú továbbképzésben megszerezhető szakma, szakképzettséggel vagy rész-szakképesítéssel kell rendelkeznie.

Továbbá a II. kategóriás mennyiségek előállításához, értékesítéséhez a kistermelőnek egyszerűsített HACCP dokumentációt kell vezetnie, amelyben a nem megfelelőségeket, valamint a helyesbítő intézkedéseket rögzíti. Az *egyszerűsített HACCP dokumentáció fogalma*: a helyes higiéniai gyakorlatokra és a HACCP-elveken alapuló eljárásokra kiterjedő élelmiszer-biztonsági irányítási rendszerek végrehajtásáról

és ezen belül a rendszer egyes élelmiszer-vállalkozásokon belüli végrehajtásának megkönnyítéséről/rugalmasságáról szóló 2022/C 355/01 bizottsági közlemény II. melléklet 3.2. pontja szerinti egyszerűsített HACCP-alapú eljárás dokumentációja (Rendelet 2.§ 10.)

Ha a kistermelő II. kategória szerinti mennyiséget kíván előállítani, ezt 2024 május 23-ig jelentheti be a járási hivatalnak, ezesetben a szakképesítési követelményeket a bejelentést követő 1 éven belül kell teljesítenie (48.§).

47.3. Hal értékesítés

Kistermelőként az I. kategóriában 6.000 kg, a II. kategóriában 18.000 kg hal értékesíthető évente, a halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény és a végrehajtására kiadott rendelet szerint.

47.4. Falusi vendégasztal üzemeltetése

A kistermelő gazdaságának helyén falusias, tanyasias vagy vidéki környezetben, a hazai hagyományokhoz köthető, illetve helyi alapanyagokra épülő élelmiszerek és az elkészítésükhöz kapcsolódó tevékenységek nem rendszeres bemutatását végezheti, és az elkészített élelmiszerek felkínálhatja helyben fogyasztásra, valamint – az állatvágásból származó friss hús kivételével – értékesítheti a falusi vendégasztal helyén. Ez a falusi vendégasztal fogalma. Lényeges, hogy a falusi vendégasztal csak az I. kategória szerinti kis mennyiségek betartásával üzemeltethető.

48. Kistermelőként végezhető szolgáltatások

A kistermelő a végső fogyasztók és más kistermelők részére a Rendelet 4. mellékletben meghatározott szolgáltatásokat végezheti, amelyek a következők:

	A	B
	A szolgáltatás megnevezése	A szolgáltatás nyújtásának helye
1.	Füstölés	A szolgáltatást nyújtó kistermelő gazdaságának helye
2.	Aszalás, szárítás, őrlés	A szolgáltatást nyújtó kistermelő gazdaságának helye
3.	Terménytisztítás	A szolgáltatást nyújtó vagy a szolgáltatást igénybe vevő kistermelő gazdaságának helye
4.	Olajos magvak préselése (olajütés) és gyümölcsök, zöldségek préselése, pasztörizálása	A szolgáltatást nyújtó vagy a szolgáltatást igénybe vevő kistermelő gazdaságának helye

49. A kistermelő bejelentési kötelezettsége

A kistermelői tevékenység keretében végzett élelmiszer-termelés, -előállítás és -értékesítés az élelmiszer-előállítás helye szerint, ennek hiányában a gazdasági udvar helye szerint illetékes járási hivatalnak nyilvántartásba vétel céljából a kistermelőnek be kell jelentenie.

Ha a bejelentés több járás illetékességi területét érinti, a bejelentés bármelyik érintett járási hivatalnál megtehető. Ebben az esetben a nyilvántartásba vételt végző járási hivatal megküldi a bejelentett adatokat a többi érintett járási hivatalnak.

A bejelentésnek tartalmaznia kell

- a tevékenységet végző FELIR azonosító számát, ha a tevékenységet végző már rendelkezik vele;
- az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer működéséről szóló 578/2020. (XII. 14.) Korm. rendelet 2. melléklete szerinti adatokat, ha a tevékenységet végző nem rendelkezik FELIR azonosító számmal;
- a gazdaság helyét,
- az értékesíteni kívánt termék megnevezését,

- e) annak megjelölését, hogy a kistermelő a Rendelet 3. mellékletben meghatározott, I. vagy II. kategória szerinti mennyiségben kíván alapterméket, illetve élelmiszert előállítani (az I. és II. kategória szerinti besorolás az azonos gazdaság helyén tevékenységet folytató valamennyi élelmiszer-előállítást végző kistermelő által együttesen előállított élelmiszer-mennyiség alapján történik)
- f) a kistermelői élelmiszer-termelésében, -előállításában, illetve -értékesítésében részt vevő személyek megnevezését és
- g) a 3. mellékletben meghatározott, II. kategória szerinti mennyiségben történő élelmiszer-előállítás esetén az élelmiszer-vállalkozás működéséhez szükséges szakképesítésekről szóló 34/2018. (XII. 3.) AM rendelet [a továbbiakban: 34/2018. (XII. 3.) AM rendelet] szerint az adott tevékenységhez szükséges, a legalább a mikrovállalkozás méretű élelmiszer-vállalkozásra az adott tevékenységhez előírt minimális élelmiszeripari szakképesítés, szakirányú továbbképzésben megszerezhető szakma, szakképzettség vagy rész-szakképesítés megszerzésére vonatkozó kötelezettség teljesítését a kistermelő vagy a részt vevő személy vonatkozásában igazoló dokumentumot;

A kistermelőnek a nyilvántartás adataiban bekövetkezett változást a nyilvántartásba vevő szervnek a változást követő 8 napon belül be kell jelentenie.

50. Az élelmiszer előállítás tevékenységi szabályai

50.1. Más élelmiszer-vállalkozások bevonása

A kistermelő az élelmiszer-előállítás során előállítási részfolyamatot más élelmiszer-vállalkozással elvégeztethet, a nyomonkövethetőség biztosításával. A kistermelő feldolgozatlan és feldolgozott állati eredetű élelmiszerek esetében előállítási részfolyamatot az Éltv. 23. § (1) bekezdése szerinti engedéllyel rendelkező élelmiszer-létesítményben nem végeztethet.

50.2. A tevékenység végzésének helye

A kistermelő tevékenységét több élelmiszer-előállítási helyen és gazdasági udvaron is végezheti. *Gazdasági udvar alatt* az élelmiszer-termelő állat tartásával és az ételmezés céljára termesztett növények termesztésével összefüggő helyet kell érteni. A kistermelői élelmiszer előállítása a kistermelő gazdaságán kívül más, az előírásoknak megfelelő helyen a következő esetekben végezhető:

- a) vadon termő *alaptermék* begyűjtése esetén,
- b) kifogott hal feldolgozása során vagy
- c) abban az esetben, ha az élelmiszer-termelő állat tartásával és az ételmezés céljára termesztett növények termesztésével összefüggő gazdasági udvaron az előállítás és értékesítés feltételei nem biztosíthatók.

50.3. Értékesíthető mennyiségek

A kistermelő által értékesített termékek összesített mennyisége nem haladhatja meg a Rendelet 3. mellékletben megadott mennyiségeket.

50.4. Gyógynövényre vonatkozó szabályok

A kistermelő termesztett vagy gyűjtött gyógynövényekből álló élelmiszert – kivéve az egyetlen gyógynövény-összetevőből álló terméket – nem állíthat elő. A kistermelő gyógynövényt a kistermelői élelmiszer előállítása során ízesítőként felhasználhat.

50.5. A nyomon követhetőség biztosítása

A kistermelő által az élelmiszer előállításához vásárolt összetevő nyomonkövethetőségét az élelmiszer-előállítással és -forgalmazással kapcsolatos adatszolgáltatásról és nyomonkövethetőségről szóló

3/2010. (VII. 5.) VM rendelet [a továbbiakban: 3/2010. (VII. 5.) VM rendelet] 5. §-a szerint biztosítani kell.

50.6. Állati eredetű termékek forgalomba hozatala

A kistermelő a tevékenység végzésének helye szerint illetékes járási hivatal hatósági állatorvosa által adattartalommal kiállított hatósági állatorvosi bizonyítvány birtokában hozhat forgalomba állati eredetű alap-, feldolgozatlan és feldolgozott terméket. A hatósági állatorvosi bizonyítvány a kiállításától számított egy évig hatályos, amely a kistermelő kérelmére évente meghosszabbítható. A hatósági állatorvosi bizonyítványt vagy annak a kiállító hatóság által hitelesített másolatát a kistermelő vagy az élelmiszer értékesítését végző személy, valamint a kiskereskedelmi vagy vendéglátó-ipari létesítmény üzemeltetője az árusítás időtartama alatt az árusítás helyén tartja.

50.7. Nyers tej és tejtermékek forgalomba hozatala

Nyers tejet és tejterméket a kistermelő akkor hozhat forgalomba, ha a tejtermelő állomány mentes gümőkórtól és brucellózistól.

Nyers tej és nyers tej felhasználásával készült, nem hőkezelt tejtermék értékesítése esetén az értékesítés helyén jól látható és az adott termékkel egyértelműen összekapcsolható módon fel kell tüntetni a „nyers tej, forralás után fogyasztható” vagy a „nyers tejből készült” kifejezést.

50.8. Higiéniai követelmények betartása

Kistermelői élelmiszer termelésére, előállítására és értékesítésére vonatkozó higiéniai követelményeket be kell tartani. Ezeket a Rendelet 6. számú melléklete tartalmazza, a következők szerint: